

Motion till riksdagen 2017/18:3725

av Per Åsling m.fl. (C, M, L, KD)

Företrädaransvar och anstånd i skattemål

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utöka uppdraget till Statskontoret och att uppdraget i sin helhet ska redovisas före den 1 april 2018 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av anståndsreglerna i skattemål och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att egendom som utmätts för allmänna mål inte får säljas förrän exekutionstiteln har vunnit laga kraft, på samma sätt som gäller för enskilda mål, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skatteverkets statistik bör ses över och tillkännager detta för regeringen.

Företrädaransvar

Företagen är Sveriges jobbmotor och vi måste sträva efter att näringslivet ska kunna verka under goda förutsättningar. Samtidigt som det är viktigt att framhålla att var och en ska göra rätt för sig, måste reglerna anpassas så att det är attraktivt att driva företag och lätt att göra rätt för sig. Reglerna om personligt betalningsansvar för företrädare för aktiebolag har visat sig leda till att styrelseledamöter kan åläggas ett personligt betalningsansvar på ett sätt som inte framstår som proportionerligt. Sådana konsekvenser kan verka avskräckande på människors vilja att starta och driva företag.

Som regel blir företrädare för ett aktiebolag inte personligen ansvariga för skulder i bolaget. Personligt betalningsansvar kan dock uppstå för bolagets styrelseledamöter i vissa särskilda fall som regleras i aktiebolagslagen. Reglerna finns för att uppnå en balans mellan bolagets och borgenärernas intressen.

När det gäller skatter och avgifter till det allmänna finns därutöver regler om personligt betalningsansvar, så kallat företrädaransvar, i skatteförfarandelagen. För företrädaransvar krävs uppsåt eller grov oaktsamhet. Kunskapen om reglerna om företrädaransvar är bristfällig och de har dessutom kommit att tillämpas mycket strängt. Detta kan få stora oväntade konsekvenser i den privata ekonomin hos styrelseledamöter

i små företag. Det riskerar också att inverka negativt på möjligheterna att rekrytera styrelseledamöter.

I realiteten utdöms företrädaransvar om företrädaren inte senast på förfallodagen för skatten eller avgiften har påbörjat avveckling av verksamheten genom att exempelvis ansöka om konkurs eller företagsrekonstruktion. Genom dessa stränga regler finns stor risk att det blir svårare att rekrytera styrelsemedlemmar, inte minst till små företag.

När man går längre vad avser skulder till det allmänna jämfört med andra skulder, gynnas det allmänna på ett sätt som inte framstår som rimligt. Det finns således anledning att se över reglerna om företrädaransvar i skatteförfarandelagen.

Riksdagen gav i april 2015 regeringen i uppdrag att se över reglerna om företrädaransvar, om tillämpningen av bestämmelserna har blivit för hård och om bestämmelserna bör ändras för att öka rättssäkerheten och förutsägbarheten, förbättra villkoren för att starta, driva och utveckla företag och minska riskerna för att livskraftiga företag avvecklas i onödan. Regeringen har den 7 september 2017 lämnat i uppdrag till Statskontoret att se över vissa delar av skatteförfarandelagen (2011:1244) avseende skatterättsligt företrädaransvar. Uppdraget avser dock inte hela företrädaransvaret. Bland annat omfattar inte uppdraget den viktiga aspekten om rekvisiten, d.v.s. den grova oaktsamheten. Det är anmärkningsvärt. Regeringen bör därför ge ett utökad uppdrag till Statskontoret att utreda hela företrädaransvaret och inte bara begränsade delar. Uppdraget bör redovisas till regeringen senast den 1 april 2018.

Anstånd i skattemål

På senare tid har det uppmärksammats flera fall då enskilda och företag har lidit rättsförluster i skatteprocesser, trots att de slutligen har fått rätt i processerna. Den som enligt Skatteverkets beslut har en skatt eller avgift att betala är nämligen skyldig att betala skatten eller avgiften även om beslutet inte har vunnit laga kraft.

Skatteverket kan dock bevilja anstånd med betalningen. Om anstånd inte beviljas, innebär det att Kronofogden kan driva in den icke fastställda skulden. Ett exempel på en sådan indrivningsåtgärd är att den skattskyldiges fastighet utmäts och säljs. I detta hänseende skiljer sig allmänna (statliga) fordringar från enskilda (privata) fordringar. Egendom som utmäts för privata fordringar får, med vissa undantag, inte säljas förrän exekutionstiteln vunnit laga kraft.

Ett exempel på en situation då Skatteverket i dag ska bevilja anstånd med betalningen av en skatt eller avgift är om det är tveksamt hur stort belopp som kommer att behöva betalas (63 kap. 4 § skatteförfarandelagen). I förarbetena (prop. 1989/90:74 s. 340 f.) menade man att om det ”objektivt sett råder en påtaglig osäkerhet om vilken utgång i tvistefrågan som är den riktiga, bör detta kunna utgöra grund för anstånd”. Mycket talar dock för att reglerna tillämpas snävare än så av såväl Skatteverket som domstolarna.

Svenskt Näringsliv har i en egen undersökning kommit fram till att i hela 23 procent av de mål där den skattskyldige har nekats anstånd i en förvaltningsdomstol har den skattskyldige senare vunnit skatteprocessen helt eller fått delvis bifall i skattefrågan. Detta indikerar att svenska domstolar är alltför restriktiva med att bevilja anstånd. Till detta kommer alltså de anstånd som prövas av Skatteverket och som inte överklagas till en förvaltningsdomstol. Det saknas i dag hos Skatteverket statistik över anståndsbeslut och hur de står sig i förhållande till det slutliga avgörandet i sak. Detta försämrar möjligheterna att utvärdera hur reglerna om anstånd tillämpas i praktiken.

För att stärka rättssäkerheten inom skattemål, bör huvudregeln vara att anstånd ska beviljas. Det bör endast vara i uppenbara fall som anstånd inte beviljas. Som en sista säkerhetsventil bör det införas regler om att utmätt egendom inte får säljas förrän exekutionstiteln har vunnit laga kraft, på samma sätt som gäller för enskilda mål, med de undantag som redan i dag gäller i enskilda mål.

Per Åsling (C)

Maria Malmer Stenergard (M)

Mathias Sundin (L)

Larry Söder (KD)